

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

АНАЛІЗ

Національних механізмів судового контролю за виконанням судових рішень в Україні

*(в контексті виконання рішень ЄСПЛ у справах
«Юрій Миколайович Іванов проти України» і
«Бурмич та інші проти України»)*

Лютий 2021 р., м. Київ

Зміст

Умовні скорочення	3
Короткий виклад	4
Вступ	6
1. Судовий контроль за виконанням судових рішень	7
1.1. Правова основа судового контролю	7
1.2. Значення судової практики для належного виконання судових рішень	7
1.3. Моніторинг практики Верховного Суду у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності виконавця	8
1.3.1. Практика щодо юрисдикції спорів за участю виконавця	8
1.3.2. Практика Верховного Суду при розгляді приватно-правових спорів за участю виконавця	9
1.3.3. Практика Верховного Суду при розгляді публічно-правових спорів за участю виконавця	15
2. Моніторинг судової практики щодо здійснення судового контролю за виконанням судових рішень у порядку статті 382 КАС	21
Висновки та рекомендації	23

Умовні скорочення

ЄСПЛ –	Європейський суд з прав людини
ЄКПЛ або Конвенція – РЄ	Європейська конвенція з прав людини Рада Європи
КМ РЄ	Комітет Міністрів Ради Європи
ВС –	Верховний Суд
Група справ Іванов/Бурмич –	Справи Європейського суду з прав людини: «Юрій Миколайович Іванов», група справ «Жовнер», «Бурмич та інші проти України» (заяви №№. 40450/04, 56848/00, 46852/13)
КАС ВС –	Касаційний адміністративний суд у складі Верховного суду
КГС ВС –	Касаційний господарський суд у складі Верховного суду
КАС України –	Кодекс адміністративного судочинства України
ДВС –	Державна виконавча служба України
ЗУ –	Закон України
КЦС ВС –	Касаційний цивільний суд у складі Верховного суду
ВККС –	Вища кваліфікаційна комісія суддів України
НБУ –	Національний банк України
ДФС –	Державна фіскальна служба України
Закон №4901-VI	Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень»

Короткий виклад

Аналіз підготовлено в рамках проекту Ради Європи “Подальша підтримка виконання Україною рішень у контексті статті 6 Європейської конвенції з прав людини” (Проект), який фінансується Фондом з прав людини (Human Rights Trust Fund) та впроваджується Департаментом правосуддя та правового співробітництва Ради Європи. Автор аналізу – Олеся Отрадна, заступник декана юридичного факультету, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, національний експерт проекту Ради Європи.

Цей аналіз було підготовлено за результатами проведених робочих зустрічей із представниками Верховного Суду та Міністерства юстиції України, які стосувалися імплементації конкретних заходів загального характеру для виконання рішень ЄСПЛ у групі справ Іванов/Бурмич¹. У цій групі справ ЄСПЛ констатував порушення права на справедливий суд (п. 1 ст. 6 ЄКПЛ), вказавши на серйозну структурну проблему невиконання або несвоєчасного невиконання рішень національних судів, а також на відсутність ефективних засобів правового захисту (ст. 13 ЄКПЛ)².

У 2019 році було проведено комплексне дослідження та встановлені першопричини невиконання судових рішень, до яких, зокрема, належать: надмірно формалізовані процедури стягнення з держави присудженого боргу, а також надмірна система повторної перевірки висновків судів, що де-факто рівнозначно неповазі до остаточності судових рішень і незалежному процесу підготовки і винесення судами рішень³. З метою усунення цих першопричин, а також для виконання рішень у вказаній групі справ ЄСПЛ, український уряд за підтримки Ради Європи розробив проект Національної стратегії, у якому зазначені заходи загального характеру, що потрібно вжити державним органам влади. Зокрема, ці заходи охоплюють впровадження системи судового контролю за виплатою заборгованості на виконання рішень суду, ухвалених проти держави.

Враховуючи зазначене вище, а також з метою впровадження запропонованої системи судового контролю, перед експерткою були поставлені наступні завдання:

- 1) проаналізувати відповідне українське законодавство, яке регулює встановлений механізм судового контролю над виконанням судових рішень, зокрема конституційні поправки 2016 року, Закони України «Про судоустрій та статус суддів», «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», процесуальні кодекси у редакції від 2017 року, а також оцінити роль судів у здійсненні нагляду за виконанням судових рішень;
- 2) здійснити моніторинг судових рішень, винесених Верховним Судом у період з 2018 по 2019 рр. та визначити, яким чином встановлений механізм судового контролю застосовується на практиці;
- 3) надати рекомендації щодо вдосконалення відповідних законодавства, адміністративної та судової практик у контексті розробки та впровадження належних інструментів судового контролю для сприяння виконанням судових рішень, уникнення зайвого формалізму, забезпечення прискореного виконання та компенсування несвоєчасного виконання.

Для виконання поставлених завдань експертка здійснила аналіз наведеного вище законодавства, відобразила аспекти його динамічного розвитку, за даними Єдиного реєстру судових рішень здійснила аналіз практики Верховного Суду (Великої Палати, Касаційного адміністративного суду, Касаційного господарського суду, Касаційного

¹ До групи справ Іванов/Бурмич входять наступні справи ЄСПЛ: «Юрій Миколайович Іванов», група справ «Жовнер», «Бурмич та інші проти України» (заяви №№. 40450/04, 56848/00, 46852/13)

² Див. рішення КМ РЄ на 1369-тому засіданні від 3-5 березня 2020 р.:

https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016809cc94f

³ Див. Порядок денний до 1348-го засідання КМ РЄ від 4-6 червня 2019 р.:

https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=090000168094756f

цивільного суду) у спорах, які виникають у зв'язку з оскарженням рішень, дій чи бездіяльності державного або приватного виконавця. Усього було проаналізовано 1 тисячу рішень, ухвалених Верховним Судом у цій категорії справ. Також предметом аналізу були підготовлені Верховним Судом дайджести судової практики, а саме Дайджести практики Великої Палати Верховного Суду, огляди практики касаційних судів, а також Дайджест судової практики Верховного Суду у спорах, що виникають на стадії виконання судових рішень⁴.

Окремий предмет аналізу становили аспекти судового контролю за виконанням судових рішень, який здійснюється на підставі статті 382 Кодексу адміністративного судочинства України. Для цієї мети за даними Єдиного реєстру судових рішень було проаналізовано судову практику судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій щодо розгляду клопотань про застосування судового контролю. Всього були проаналізовані 500 рішень, ухвалених за результатами розгляду відповідних клопотань.

На підставі здійсненого аналізу було встановлено, що належний стан виконання судових рішень залежить значною мірою і від судової практики, яка складається на етапі виконавчого провадження. Завдяки судовій практиці можуть заповнюватись існуючі законодавчі прогалини, а також вирішуватись проблеми різночитання законодавства, які можуть виникати між учасниками виконавчого провадження та державним/приватним виконавцем. Аналіз практики Верховного Суду у цілому свідчить, що відповідні проблеми долаються на користь підходу, відповідно до якого судове рішення у справі має бути виконано, попри існування формальних перепон для цього. Аналіз судового контролю за виконанням судових рішень, який здійснюється на підставі статті 382 Кодексу адміністративного судочинства України засвідчив, що цей процесуальний інструмент не набув на сьогодні поширеного застосування, однак, все ж є ефективним у разі існування перешкод із виконанням судових рішень.

За результатами проведеного аналізу, експертка також надала наступні рекомендації:

- При вирішенні спорів, які виникають у зв'язку з оскарженням рішень, дій, чи бездіяльності державного або приватного виконавця, судам першої та апеляційної інстанції доцільно керуватися підходом, який сформовано в численних спорах Верховним Судом, та який передбачає вирішення відповідних спорів на користь того, щоб забезпечувати виконуваність судових рішень і долати існуючі законодавчі прогалини шляхом застосування статті 129-1 Конституції України, статті 6 Конвенції та відповідної практики Європейського суду з прав людини.
- Доцільно у судових рішеннях Верховного Суду здійснити тлумачення статті 382 КАС для забезпечення правильного розуміння передбаченого у ній правового інструменту.
- Рекомендується Національній школі суддів України провести курси підготовки суддів для їхнього ознайомлення з відповідною практикою Верховного Суду.
- Міністерству юстиції України доцільно привести практику виконавців у відповідність до судової практики для того, щоб запобігти порушенням прав учасників виконавчого провадження, які в подальшому відновлюються у судовому порядку.

---

⁴ Дайджест судової практики Верховного Суду у спорах, що виникають на стадії виконання судових рішень, див. детальніше: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Daidjest_VP_11_2019_1.pdf

Вступ

Ефективність правосуддя та довіра до судової влади базується не тільки на прийнятті судами законних та мотивованих рішень, але й на ефективній системі їхнього виконання. Виконання судового рішення є основною метою правосуддя. Через це, наявність дієвих інструментів стимулювання виконання є важливим елементом ефективності механізму судового захисту порушених прав.

Відповідно до Щорічного звіту КМ РЄ за 2019 рік, Україна перебуває на третьому місці серед країн з найбільшою кількістю заяв, що надійшли до ЄСПЛ, і справ, що знаходяться під наглядом КМ РЄ. Однією із ключових є група справ Іванов/Бурмич, що знаходяться під посиленням наглядом КМ РЄ і стосуються довготривалої структурної проблеми невиконання або несвоєчасного виконання судових рішень національних судів (порушення Україною пункту 1 статті 6 та статті 13 ЄКПЛ, статті 1 Протоколу № 1) .

З 2017 року КМ РЄ ухвалив низку рішень щодо стану виконання Україною групи справ Іванов/Бурмич та надав органам влади поради щодо заходів, які потрібно вжити для виконання рішень у вказаній групі справ. КМ РЄ позитивно відмічав досягнутий Україною прогрес, а саме в контексті проведення комплексного дослідження щодо виявлення першопричин структурної проблеми невиконання судових рішень. Однак на своєму засіданні, що відбулося 3-5 березня 2020 року, КМ РЄ вказав, що "вжитих українською владою заходів недостатньо для виконання рішень у групі справ Іванов/Бурмич.... та закликав українську владу домогтися швидкого прогресу та ухвалити всі потрібні заходи, щоб повністю вирішити встановлену проблему"⁵.

Слід зауважити, що український уряд розробив проект Національної стратегії, у якій передбачено законодавчі, інституційні, фінансові та статистичні заходи, що потрібно вжити для виконання рішень Іванов/Бурмич. Зокрема, до них належать нормативно-правові заходи щодо впровадження системи судового контролю за виконанням судових рішень, ухвалених проти держави. Така система дозволить спростити виконання судових рішень, уникнути зайвий формалізм, а також забезпечити прискорення виконання та виплату компенсацію без затримки.

---

⁵ Рішення КМ РЄ від 3-5 березня 2020 року щодо виконання рішень ЄСПЛ у групі справ Іванов/Бурмич, див. детальніше: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016809cc94f

1. Судовий контроль за виконанням судових рішень

1.1. Правова основа судового контролю

Одним із важливих напрямів вдосконалення Конституції України при здійсненні конституційної судової реформи у 2016 році було доповнення Основного Закону статтею 129-1, та яка закріплює принцип обов'язковості судових рішень на конституційності рівні. Згідно з цією статтею суд ухвалює рішення іменем України. Судове рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд.

На сьогодні відповідно до законодавства, яке регламентує виконання судових рішень, зазначений у Конституції України судовий контроль за виконанням судових рішень не є абсолютним, адже такий контроль полягає у судовому розгляді скарг на рішення, дії, бездіяльність виконавця та етапі виконавчого провадження. Суд не може самостійно, за власною ініціативою контролювати посадових осіб, уповноважених виконувати судові рішення, давати їм доручення, витребувати звіти. Це може бути здійснено винятково в рамках процедури розгляду скарг, клопотань учасників виконавчого провадження.

Відповідно до статті 74 Закону України «Про виконавче провадження» рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом.

Певні особливості щодо судового контролю за виконанням судових рішень установлені в адміністративному судочинстві. Статтею 382 Кодексу адміністративного судочинства передбачено, що суд, який ухвалив судові рішення в адміністративній справі, може зобов'язати суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення. За наслідками розгляду звіту суб'єкта владних повноважень про виконання рішення суду або в разі неподання такого звіту суддя своєю ухвалою може встановити новий строк подання звіту, накласти на керівника суб'єкта владних повноважень, відповідального за виконання рішення, штраф у сумі від двадцяти до сорока розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Отже, додатково до звичайних способів контролю за виконанням судових рішень в адміністративному процесі, у цьому процесі існує додатковий спосіб, а саме витребування звіту про виконання судових рішень від суб'єкта владних повноважень, а також накладення штрафу у випадку невчинення останнім ефективних дій, спрямованих на таке виконання.

1.2. Значення судової практики для належного виконання судових рішень

Належне існування інституційних механізмів, які забезпечують виконання судових рішень, залежить у тому числі від судової практики, яка формується на стадії виконання судових рішень та передбачає розгляд судових спорів, які виникають у зв'язку з оскарженням рішень, дій та бездіяльності виконавців (як державних, так і приватних) у зв'язку з виконанням останніми судових рішень.

Така практика може як сприяти виконанню рішень, так і, навпаки, ускладнювати їхнє виконання. На цьому етапі, завдяки суду досягається порозуміння щодо неоднозначних формулювань, які містить спеціальний закон «Про виконавче провадження», а також долаються принципові непорозуміння між учасниками виконавчого провадження, або між учасниками та самим виконавцем.

Окреме значення на сьогодні надається спорам, які виникають у зв'язку із запровадженням інституту приватних виконавців, адже певні недоліки правового регулювання цього інституту зумовлюють неоднакові підходи, у тому числі, з питань співвідношення повноважень приватних та державних виконавців.

Важливим для судової практики та й загалом для належної системи виконання судових рішень є питання щодо юрисдикції спорів за участю виконавця, адже такі спори в певних випадках мають міжюрисдикційну природу: з одного боку вони можуть бути продовженням приватно-правового основного спору; з іншого боку вони можуть мати елемент державно-владних функцій і повноважень виконавця, а відтак – належати до категорій публічних спорів. Своєю чергою, передбачуваність у цих питаннях є важливою, адже звернення до неналежного суду має наслідком збільшення тривалості загального строку виконання судового рішення, що, без сумніву, не узгоджується з вимогами ст. 6 Конвенції. Відтак, вкрай важливим є існування у судовій практиці чітких критеріїв, які б дозволяли беззастережно розуміти, із якими позовами особа має звертатись до якого саме суду (в порядку цивільної, господарської або адміністративної юрисдикції).

З огляду на наведене, вартим уваги і аналізу у контексті досліджуваних у цьому звіті питань, є юрисдикційні питання.

1.3. Моніторинг практики Верховного Суду у справах щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності виконавця

1.3.1. Практика щодо юрисдикції спорів за участю виконавця

Так, ключовим було розмежування питання, в межах якого судочинства слід розглядати скарги на дії виконавця у виконавчому провадженні щодо рішень, ухвалених в межах цивільного або господарського процесів. У цьому контексті Велика Палата Верховного Суду сформувала позицію, відповідно до якої скарга на дії державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби подається до суду, який видав виконавчий документ⁶. Іншими словами, якщо судове рішення було ухвалено в порядку цивільного або господарського процесу, то саме в порядку такого процесу має й розглядати скарга на дії виконавця, будучи фактично продовженням попередньої справи, а не новим процесом. До цього, відповідні скарги могли розглядати як в порядку цивільного/господарського процесів, так і в порядку адміністративного процесу. Своєю чергою, у контексті рішень, що були ухвалені в межах адміністративного провадження, Велика Палата Верховного Суду сформувала позицію, відповідно до якої судовий контроль за виконанням судового рішення, ухваленого в адміністративній справі, має здійснюватися за правилами адміністративного, а не цивільного судочинства⁷.

Окремі складнощі виникали, разом з тим, у зведених виконавчих провадженнях, які передбачали виконання судових рішень, ухвалених за різними видами судочинства. У цьому контексті Велика Палата Верховного Суду сформувала позицію, відповідно до якої спори щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій, підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства. Така позиція, без сумніву, сприяє правовій визначеності при вирішенні зазначених питань та заповнює певну існуючу прогалину в контексті так званого «конфлікту» судових юрисдикцій.

⁶ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 29 серпня 2018 року у справі № 201/10328/16-ц <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78011436>

⁷ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 5 грудня 2018 року у справі № 279/2369/17 <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78529865>

Так, у рішенні зазначено, що «оскільки чинним законодавством не врегульовано порядок судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу ДВС або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених у спорах, що виникають на стадії виконання судових рішень судами за правилами різних юрисдикцій, Велика Палата Верховного Суду вважає, що в такому випадку потрібно застосовувати частину першу статті 287 КАС України і вказані справи слід розглядати за правилами адміністративного судочинства»⁸.

Також важливими є висновки щодо юрисдикції спорів, які виникають під час виконання судових рішень центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів у порядку, установленому Законом України від 5 червня 2012 року № 4901-VI «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень». Велика Палата Верховного Суду сформувала позицію, відповідно до якої такі спори підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства⁹.

У контексті групи справ Іванов/Бурмич згадана постанова є важливою ще й тому, що вона розмежує дію таких нормативно-правових актів як Закон України «Про виконавче провадження» та Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень». Велика Палата Верховного Суду у цьому контексті зазначила, що Держказначейство не є органом примусового виконання судових рішень і відповідно не здійснює заходів з примусового виконання рішень у порядку, визначеному ЗУ «Про виконавче провадження», а є встановленою ЗУ «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» особою на здійснення гарантованого державою забезпечення виконання рішень суду способом безспірного списання коштів з рахунку боржника (державного органу, державного підприємства або підприємства, примусова реалізація майна якого забороняється) у визначених цим Законом випадках та з урахуванням установлених ним особливостей за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду.

1.3.2. Практика Верховного Суду при розгляді приватно-правових спорів за участю виконавця

Практика Верховного Суду щодо приватно-правових спорів, які виникають на стадії виконавчого провадження, ґрунтується значною мірою на постулаті про те, що виконання судового рішення є завершальною стадією судового розгляду та невід'ємною складовою права на судовий захист, гарантованого Конституцією України.

У зв'язку з цим особливо актуальним на сьогодні є ефективне здійснення судового контролю за виконанням судових рішень як одного із засобів юридичного захисту сторін виконавчого провадження. Такий судовий контроль передбачає, зокрема, можливість здійснення певних процесуальних дій у виконавчому провадженні лише з дозволу суду, розгляд судом скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби й позовів, що виникають з відносин щодо примусового виконання судових рішень.

Результати аналізу рішень Верховного Суду засвідчили наявність низки правових висновків, у тому числі висловлених в рамках здійснення згаданого вище судового контролю, які спрямовані на забезпечення належного виконання судових рішень, що набрали законної сили.

⁸ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 14.03.2018 у справі № 660/612/16-ц <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73001394>.

⁹ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 12 вересня 2018 року у справі № 916/223/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76673361>.

Передусім слід звернути увагу на правову позицію¹⁰, яка є яскравим прикладом застосування принципу верховенства права. Вкотре підтвердивши в цій справі свою позицію щодо вирішення юрисдикційного питання, а саме необхідності розгляду відповідної категорії справ за правилами адміністративного судочинства, Верховний Суд водночас скасував постанову апеляційного суду про закриття провадження у справі з підстав того, що вона не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, та направив справу на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Така позиція Верховного Суду мотивована тим, що раніше судом першої інстанції позивачу було відмовлено у відкритті адміністративного провадження за аналогічними вимогами про визнання постанов державного виконавця про стягнення сум виконавчого збору та штрафу за проведення виконавчих дій протиправними та їх скасування з тих підстав, що такі вимоги мають бути розглянуті судом загальної юрисдикції.

Враховуючи зазначене, а також практику ЄСПЛ щодо порушення Україною статей 6, 13 Конвенції через наявність юрисдикційних конфліктів між національними судами, Верховний Суд зробив висновок, що непослідовність національного суду створила перешкоди та невизначеність у реалізації права на судовий захист. Така позиція узгоджується з висновком Великої Палати Верховного Суду, викладеного у постанові від 28 квітня 2020 року у справі № 182/18/17, де зокрема вказано, що неможливість повторного звернення позивача до господарського суду після його відмови у відкритті провадження в такому ж спорі, є обмеженням права на доступ до правосуддя.

Не менш важливою в контексті забезпечення права на судовий захист, складовою якого є виконання остаточного судового рішення, є правова позиція у якій КЦС ВС¹¹ підтвердив сформований раніше (зокрема, у постанові від 06 листопада 2019 року у справі № 761/14537/15-ц) правовий висновок, відповідно до якого наявність норми пункту 4 частини першої статті 39 Закону України «Про виконавче провадження», якою передбачено закінчення виконавчого провадження у разі прийняття НБУ рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку-боржника, не може суперечити принципу верховенства права, меті й завданням цивільного судочинства, які спрямовані на захист порушеного права та виконання остаточного судового рішення.

Верховний Суд наголосив, що, виконуючи завдання цивільного судочинства, окрім основних принципів: справедливості, добросовісності та розумності, суд касаційної інстанції у окремих своїх постановках керується аксіомою цивільного судочинства: «у всіх юридичних справах правосуддя й справедливість мають перевагу перед строгим розумінням права». Відповідно до встановлених Верховним Судом фактичних обставин у цій справі, мало місце тривале невиконання ухваленого на користь заявника судового рішення про стягнення з банку коштів за договором банківського вкладу. При цьому раніше в судовому порядку були встановлені неодноразові порушення органом ДВС діючого законодавства на підставі скарг заявника.

Враховуючи зазначене, а також значний проміжок часу, що пройшов від ухвалення остаточного рішення на користь заявника, звернення його до примусового виконання і до винесення постанови державного виконавця про закінчення без виконання виконавчого провадження на підставі пункту 4 частини першої статті 39 Закону України «Про виконавче провадження», Верховний Суд дійшов висновку, що заявник фактично втратив можливість задовольнити свої вимоги за рахунок банку у відповідності до приписів Закону України «Про виконавче провадження» та не повинен нести додатковий тягар із повторного доведення своїх законних вимог в рамках ліквідаційної процедури.

¹⁰ Постанова КЦС ВС від 16 вересня 2020 року у справі № 456/396/17, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91722637>

¹¹ Постанова КЦС ВС від 15 квітня 2020 року у справі № 761/24136/15-ц, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88833753>

З урахуванням обставин справи та практики ЄСПЛ щодо забезпечення ефективності доступу до правосуддя, Верховний Суд визнав наявність підстав для задоволення скарги заявника в частині визнання неправомірним та скасування рішення державного виконавця про закінчення без виконання виконавчого провадження, а також зобов'язання державного виконавця вчинити усі необхідні та передбачені законом виконавчі дії у виконавчому провадженні, спрямовані на своєчасне і в повному обсязі виконання рішення суду.

Ще одним прикладом актуальної правової позиції Верховного Суду, яка безумовно сприятиме неухильному виконанню судових рішень, є позиція¹²¹³ щодо тлумачення пункту 5 Розділу XIII Прикінцеві та перехідні положення Закону України «Про виконавче провадження» № 1404-VIII від 02 червня 2016 року щодо визначення строку пред'явлення до виконання виконавчого листа, виданого до набрання чинності цим Законом.

У наведених вище справах заявники оскаржували постанови про відкриття виконавчого провадження у зв'язку з пропуском річного строку для пред'явлення виконавчих листів до виконання, встановленого чинним на момент їх видачі Законом України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року. Враховуючи те, що до моменту спливу цього строку набрала чинності нова редакція Закону України «Про виконавче провадження», відповідно до якої строк пред'явлення виконавчого листа до виконання законодавцем збільшено до трьох років, Верховний Суд визнав безпідставними доводи заявників, дійшовши висновку щодо поширення трирічного строку на пред'явлення виконавчих листів до виконання в обох справах.

Вибір належного способу захисту є однією з ключових умов для ефективної реалізації особою права на доступ до правосуддя. Адже від цього безпосередньо залежить можливість захисту та відновлення порушеного права у судовому порядку. У зв'язку з цим слід звернути увагу на правову позицію¹⁴, яка стосується можливості оскарження в судовому порядку акта про невиконання боржником рішення суду. У цій справі Верховний Суд дійшов висновку, що такий акт є лише фіксацією порушення, що було виявлено під час проведення перевірки, тому оскарження лише факту складення акта про невиконання боржником рішення суду, який не встановлює для нього будь-яких обов'язків, не передбачено чинним законодавством як спосіб захисту прав. Зазначений акт може бути визнаний як доказ (із наданням йому відповідної оцінки судом під час вирішення іншого спору), зокрема при оскарженні заявником постанови державного виконавця про накладення штрафу.

Враховуючи зазначене, Верховний Суд підсумував, що пред'явлена позивачем у цій справі вимога про скасування акта державного виконавця про невиконання рішення суду не підлягає судовому розгляду, а обраний ним спосіб захисту прав сам по собі не сприяє ефективному відновленню порушеного права.

У контексті забезпечення належного та своєчасного виконання рішення суду варто також звернути увагу на правовий висновок Верховного Суду¹⁵, який стосується заміни сторони виконавчого провадження. Верховний Суд, по-перше, підтвердив актуальність раніше сформованої правової позиції про те, що законодавством не передбачена видача нового виконавчого листа із зазначенням стягувача відповідно до ухвали суду про заміну сторони виконавчого провадження, оскільки виконавчий лист видається із зазначенням сторін, вказаних у самому судовому рішенні (висновок Верховного Суду, викладений у постанові

---

¹² Постанова КЦС ВС від 16 квітня 2020 року у справі № 755/18472/18, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88833809>

¹³ Постанова КЦС ВС від 28 квітня 2020 року у справі № 753/24459/18, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89006345>

¹⁴ Ухвала КЦС ВС від 26 лютого 2020 року у справі № 305/315/18, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88339052>

¹⁵ Постанова КЦС ВС від 28 квітня 2020 року у справі № №753/24459/18, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89006345>

від 26 вересня 2018 року у справі № 712/14175/16-ц). По-друге, Верховний Суд звернув увагу, що наявність судового спору щодо недійсності договору про відступлення права вимоги за заявою учасників виконавчого провадження може бути підставою для зупинення виконання судового рішення, а не підставою для відмови у відкритті виконавчого провадження.

Таким чином, Верховний Суд у зазначеній справі визнав правильними висновки судів першої та апеляційної інстанцій про відсутність підстав для задоволення скарги заявника на рішення приватного виконавця про відкриття виконавчого провадження у зв'язку з тим, що право вимоги особи-стягувача за виконавчим документом оспорується в судовому порядку.

Протягом минулого року Верховним Судом було підтверджено низку раніше прийнятих висновків, які є важливими для правозастосовної практики у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного або державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця. Так, у правовому висновку Верховного Суду йшлося про те, що бездіяльність державного виконавця є триваючим правопорушенням і може бути оскаржена протягом усього часу поки триває відповідне правопорушення¹⁶ (постанова Верховного Суду від 23 жовтня 2019 року у справі № 127/2-2177/2005).

Крім того, Верховний Суд ще раз звернув увагу, що достатньою підставою для встановлення тимчасового обмеження боржника у праві виїзду за межі України; у праві керування транспортними засобами, у праві полювання та інших обмежень є встановлення факту наявності заборгованості за певний період, передбачений законом та в певному розмірі¹⁷. Підтвердивши таким чином правовий висновок, викладений у постанові від 22 травня 2019 року у справі № 639/1140/18-ц), Верховний Суд у цій справі визнав безпідставними посилення заявника на те, що строк несплати аліментів за шість місяців для винесення постанов державного виконавця повинен обчислюватися з дня набрання чинності Закону у відповідній редакції (якою передбачено застосування відповідних обмежувальних заходів). Підставами для винесення таких постанов є саме наявність заборгованості зі сплати аліментів, яка утворилася після винесення постанови про відкриття виконавчого провадження, та сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців.

Також Верховний Суд ще раз звернув увагу, що не вважається подвійним стягненням звернення стягнення на предмет забезпечення за наявності невиконаного рішення суду про стягнення основної суми заборгованості (навіть якщо був отриманий, але не звернений до виконання виконавчий лист)¹⁸.

Задля уникнення подвійного стягнення боржник, який погасив заборгованість за основним зобов'язанням (за яким видано виконавчий лист), має право звернутися до суду із заявою в порядку, передбаченому ст. 432 ЦПК України - визнати інший виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню (правовий висновок, викладений у постанові Верховного Суду від 27 вересня 2018 року у справі №910/23408/17).

Також у приватно-правовій сфері важливим є питання про те, що зволікання з виконанням судових рішень, насамперед тих, які передбачають виконання грошових зобов'язань перешкоджають стягувачеві користуватись активами, які фактично виникли на підставі рішення суду. Відтак, негативні наслідки такого невиконання мають відповідно до законодавства наставати для боржника і на етапі виконавчого провадження. У цьому

¹⁶ Постанова КЦС ВС від 25 березня 2020 року у справі № 2-2862/11, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88707356>

¹⁷ Постанова КЦС ВС від 03 червня 2020 року у справі № 642/3839/17, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92973361>

¹⁸ Постанова КЦС ВС від 28 квітня 2020 року у справа №753/24459/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89006345>

контексті Великою Палатою сформовано позицію щодо того, що положення статті 625 Цивільного кодексу України, яка визначає правові наслідки порушення грошового зобов'язання, а саме – сплату відсотків за фактично неправомірне користування чужими грошовими коштами¹⁹.

Окремим важливим аспектом приватно-правових спорів, які виникають у зв'язку зі здійсненням судового контролю за виконанням судових рішень, є питання про вичерпність дій, які мали бути вчинені виконавцем для належного виконання судових рішень, іншими словами, чи зробив він усе можливе та чи використав передбачені спеціальним законодавством інструменти для того, щоб досягти відповідного виконання.

КГС ВС сформував позицію²⁰, відповідно до якої здійснення державним виконавцем комплексу дій, які визначені законом, будуть вважатися належними у разі вжиття останнім усіх необхідних (можливих) заходів у їх передбаченій нормативно-правовим актом певній послідовності для повного виконання виконавчого документу у встановлені законом строки з дотриманням прав учасників виконавчого провадження – стягувача та боржника.

У цій справі до місцевого господарського суду подано скаргу на бездіяльність державного виконавця районного відділу державної виконавчої служби у виконавчому провадженні щодо примусового виконання наказу місцевого господарського суду, в якій скаржник просив визнати неправомірною бездіяльність державного виконавця за період з 08.01.2020 по 16.03.2020, яка виразилась у порушенні строків та порядку вчинення виконавчих дій із урахуванням норм Закону України «Про виконавче провадження».

Скарга обґрунтована тим, що державним виконавцем за визначений період не було вчинено належних дій, в тому числі запропонованих стягувачем у клопотанні, для з'ясування наявності у боржника майна, майнових прав тощо з дотриманням порядку та строків, визначених Законом України «Про виконавче провадження».

Ухвалою місцевого господарського суду скаргу на бездіяльність державного виконавця районного відділу державної виконавчої служби задоволено. Постановою апеляційного господарського суду скасовано ухвалу місцевого господарського суду та прийнято нове рішення, яким у задоволенні скарги відмовлено.

КГС ВС, скасовуючи постанову апеляційного господарського суду та залишаючи в силі ухвалу місцевого господарського суду, зауважив таке. Законодавством передбачений чіткий порядок здійснення дій у виконавчому провадженні. Враховуючи те, що державний виконавець наділений владними повноваженнями, то він повинен дотримуватись цих вимог законодавства з метою забезпечення максимального дотримання засад, передбачених статтею 2 Закону України «Про виконавче провадження». Зокрема, такими засадами є верховенство права, законність, справедливість, неупередженість та об'єктивність, гласність та відкритість виконавчого провадження. Разом з тим порушення зазначених засад має наслідком порушення безпосередньо прав сторін виконавчого провадження.

При цьому здійснення державним виконавцем комплексу дій, які визначені законом, будуть вважатися належними у разі вжиття останнім усіх необхідних (можливих) заходів у їх передбаченій нормативно-правовим актом певній послідовності для повного виконання виконавчого документу у встановлені законом строки з дотриманням прав учасників виконавчого провадження – стягувача та боржника.

---

¹⁹ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 19 червня 2019 року у справі № 646/14523/15-ц://reyestr.court.gov.ua/Review/82997465

²⁰ Постанова КГС ВС від 04 грудня 2020 року у справі № 912/2171/18
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/93373101>

Своєчасне та повне виконання рішення суду забезпечується завдяки використанню державним виконавцем, зокрема, повного обсягу повноважень, процесуальних інструментів та сукупності різних заходів, передбачених Законом України «Про виконавче провадження», та які є необхідними для примусового виконання рішення суду.

Як встановлено судом першої інстанції, у період з 08.01.2020 по 16.03.2020 державним виконавцем в порушення норм Закону України «Про виконавче провадження» не вчинено всіх можливих заходів, спрямованих на своєчасне, повне і неупереджене виконання рішення суду у даній справі, які полягають у несвоєчасній перевірці майнового стану боржника.

Встановивши зазначені обставини, суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про те, що державним виконавцем несвоєчасно та не в повній мірі вжито всіх можливих, необхідних, передбачених законом заходів примусового виконання рішення, що свідчить про наявність факту бездіяльності державної виконавчої служби у визначений позивачем період під час примусового виконання рішення у цій справі. Натомість суд апеляційної інстанції вказаним обставинам належної оцінки не надав, у зв'язку з чим безпідставно відмовив у задоволенні скарги стягувача на бездіяльність державного виконавця. При цьому висновок суду апеляційної інстанції про те, що державний виконавець як суб'єкт владних повноважень сам вирішує до яких органів звертатися із запитом щодо боржника та такий перелік не є законодавчо визначеним не узгоджується із засадами виконавчого провадження, визначеними статтею 2 Закону України «Про виконавче провадження» та меті виконавчого провадження – повного виконання виконавчого документа.

З урахуванням викладеного та встановлених судами попередніх інстанцій фактичних обставин справи, зважаючи на широке коло повноважень та законодавчо визначені механізми, які мають бути застосовані державними виконавцями в процесі виконання судових рішень, КГС ВС погодився з висновком суду першої інстанції щодо наявності правових підстав для задоволення скарги стягувача, оскільки впродовж значного періоду часу рішення господарського суду у даній справі, що набрало законної сили та є обов'язковим на всій території України, так і не було виконано.

Також важливим у приватно-правовій сфері є питання правонаступництва на етапі виконавчого провадження, адже неадекватне розуміння та застосування відповідних правових положень може створювати нездоланні перепони для виконання судових рішень у тих випадках, коли об'єктивно неможливо забезпечити примусове виконання судових рішень самим боржником, наприклад, у зв'язку з його смертю.

У цьому контексті важливою є позиція КГС ВС²¹, відповідно до якої виконавець, установивши на підставі відповідних доказів факт смерті фізичної особи, яка була стороною виконавчого провадження, має вчинити дії щодо отримання даних, необхідних для вирішення питання про заміну такої сторони її спадкоємцями та надалі за заявою сторони звернутися до суду з відповідним поданням про заміну сторони виконавчого провадження. Смерть, оголошення померлою або визнання безвісно відсутньою фізичної особи, яка була стороною виконавчого провадження, має виступати підставою для його закінчення лише коли виконання зобов'язань такої особи чи вимог у виконавчому провадженні не допускає правонаступництва.

Отримавши дані про смерть фізичної особи – сторони виконавчого провадження, виконавець має отримати підтвердження чи спростування таких даних, звернувшись відповідно до пункту 3 частини третьої статті 18 Закону із запитом до органу державної реєстрації актів цивільного стану згідно з компетенцією останнього, визначеного Законом України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 01.07.2010 № 2398-VI.

---

²¹ Постанова КГС ВС від 16 грудня 2020 року у справі № 916/2437/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93783737>

Після отримання даних про смерть сторони виконавчого провадження виконавець має звернутися до компетентних органів/осіб для отримання відомостей про заведення спадкової справи, видачу свідоцтва про право на спадщину. Це дасть змогу виконавцеві з'ясувати, які особи як спадкоємці померлої сторони виконавчого провадження зверталися за отриманням спадщини та що саме ними було успадковано згідно зі свідоцтвом про право на спадщину. Отже, виконавець, установивши на підставі відповідних доказів факт смерті фізичної особи, яка була стороною виконавчого провадження, має вчинити дії щодо отримання даних, необхідних для вирішення питання про заміну такої сторони її спадкоємцями та надалі за заявою сторони звернутися до суду з відповідним поданням про заміну сторони виконавчого провадження.

Смерть, оголошення померлою або визнання безвісно відсутньою фізичної особи, яка була стороною виконавчого провадження, має виступати підставою для його закінчення лише коли виконання зобов'язань такої особи чи вимог у виконавчому провадженні не допускає правонаступництва. Разом із тим, у цій справі незважаючи на наявність правонаступника боржника, який прийняв спадщину після померлої, старший державний виконавець у повному обсязі не здійснив необхідних дій у виконавчому провадженні та не отримав даних, необхідних для вирішення питання про заміну померлої сторони виконавчого провадження її спадкоємцем.

Аналогічні за своєю правовою природою питання виникали в судовій практиці і щодо юридичних осіб. Зокрема, певні складнощі зумовлювались зміною найменування таких осіб. У цьому контексті важливою є позиція Великої Палати Верховного Суду²², відповідно до якої зміна найменування (типу) юридичної особи як сторони виконавчого провадження не потребує її заміни судом, а здійснюється постановою виконавця, якою змінюється назва відповідної сторони такого провадження. Такий підхід, безумовно, сприяє більш оперативному вирішенню цього питання та, відповідно, більш швидкому виконанню відповідного судового рішення.

Окремі формальні перешкоди у виконанні судових рішень виникали в судовій практиці у тому числі у зв'язку з неправильним формуванням назви документу, які формуються на етапі виконавчого. Навіть і такі несуттєві формальні невідповідності, допущені при складанні виконавчих документів частково перешкоджають виконанню судових рішень. Тому, важливою є позиція Верховного Суду²³, відповідно до якої, якщо документ про примусове виконання рішення містить усі необхідні реквізити, передбачені законом для примусового виконання рішення, невірно вказана назва такого документу не є підставою для повернення документів без прийняття.

1.3.3. Практика Верховного Суду при розгляді публічно-правових спорів за участю виконавця

Значна кількість спорів, які виникають на етапі виконавчого провадження розглядаються у порядку адміністративного судочинства, а тому розвиток правових позицій у цій сфері також має велике значення для сприяння розвитку стану виконання судових рішень.

Надто важливим в цій сфері є сприяння добровільному виконанню судових рішень, адже це є найбільш швидким та оперативним шляхом ефективного завершення правового конфлікту. За таких обставин сторона виконавчого провадження має усвідомлювати, що вона матиме позитивні наслідки від добровільного виконання судового рішення, яких вона може не мати, якщо, навпаки, відповідне виконання буде примусовим. Насамперед, це стосується сплати виконавчого збору.

²² Постанова Великої Палати Верховного Суду від 24 квітня 2019 року у справі № 914/3587/14 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81691841>

²³ Постанова КЦС ВС від 16 травня 2018 року у справі № 629/2799/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74376289>

У цьому контексті КАС ВС було сформовано позицію, відповідно до якої ненадання боржнику строку для добровільного виконання судового рішення, а також документально підтверджений факт повного виконання рішення боржником до початку його примусового виконання свідчать про відсутність підстав для винесення постанови про стягнення з боржника виконавчого збору.

У справі № 823/1279/17²⁴ до окружного адміністративного суду подано позовну заяву про скасування постанови міського відділу державної виконавчої служби про стягнення виконавчого збору. Постановою окружного адміністративного суду у задоволенні позову відмовлено. Постановою апеляційного адміністративного суду рішення окружного адміністративного суду скасовано, прийнято нову постанову про задоволення позову.

КАС ВС, залишаючи без змін постанову апеляційного адміністративного суду, зазначив таке. У постанові про відкриття виконавчого провадження відсутні будь-які відомості про можливість добровільного самостійного виконання рішення боржником у строк, встановлений Законом України від 21.04.1999 № 606-XIV "Про виконавче провадження" (далі - Закон № 606, чинний на момент виникнення спірних правовідносин), а також не зазначено державним виконавцем при винесенні постанови про відкриття провадження за виконавчим написом, про стягнення виконавчого збору у разі примусового виконання цього рішення. Таким чином, боржнику не було надано строку, встановленого Законом № 606 для добровільного виконання виконавчого напису та не попереджено, що у разі самостійного невиконання виконавчого документу у встановлені строки буде розпочато примусове виконання та стягнуто виконавчий збір у розмірі 10 відсотків від суми реалізації майна за виконавчим написом.

Разом з тим, з довідки кредитора вбачається, що боржник повністю погасив заборгованість по кредитному договору. Враховуючи вищевикладене, колегія суддів КАС ВС погодилась з висновком апеляційного адміністративного суду про відсутність підстав для винесення постанови про стягнення з позивача виконавчого збору, оскільки боржнику не було надано термін для добровільного виконання виконавчого напису і вона повністю погасила борг по кредитному договору. Одним із питань, яке виникало і вирішувалось в межах цього судочинства, полягало у тому, чи може орган державної влади, який має виконати певне рішення, в якості мотивів такого невиконання, апелювати до фактору відсутності коштів, сплати яких впливає із судового спору. Так, судами сформована усталена позиція, згідно з якою відсутність фінансування не може бути перешкодою для перерахунку заробітної плати, адже без такого перерахунку виконати судове рішення в частині виплати заробітної плати позивач не зможе навіть якщо для цього виділять необхідні кошти.

У справі № 822/1080/17²⁵ до окружного адміністративного суду подано позовну заяву про визнання протиправною та скасування постанови державного виконавця про накладення штрафу за невиконання вимог виконавчого листа окружного адміністративного суду. Постановою окружного адміністративного суду, залишеною без змін ухвалою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено.

КАС ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і направляючи справу до суду першої інстанції на новий розгляд, зазначив таке. Відповідно до частини першої статті 75 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII «Про виконавче провадження» (далі – Закон № 1404-VIII) у разі невиконання без поважних причин у встановлений виконавцем строк рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії, та рішення про поновлення на роботі

---

²⁴ Постанова КАС ВС від 07 лютого 2019 року у справі № 823/1279/17 <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79698341>

²⁵ Постанова КАС ВС від 28 лютого 2019 року у справі № 822/1080/17 <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80197913>

виконавець виносить постанову про накладення штрафу на боржника - фізичну особу у розмірі 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, на посадових осіб - 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, на боржника - юридичну особу - 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та встановлює новий строк виконання. За частиною другою цієї статті у разі повторного невиконання рішення боржником без поважних причин виконавець у тому самому порядку накладає на нього штраф у подвійному розмірі та звертається до органів досудового розслідування з повідомленням про вчинення кримінального правопорушення.

У справі встановлено, що підставою для накладення штрафу відповідно до спірної постанови державного виконавця слугувало те, що позивач як боржник у виконавчому провадженні повторно не виконав у встановлений йому державним виконавцем строк судового рішення, яким його зобов'язано перерахувати та виплатити громадянину заробітну плату відповідно до статті 81 Закону «Про прокуратуру».

Відповідно до обставин цієї справи, за постановою окружного адміністративного суду прокуратура як боржник у виконавчому провадженні зобов'язана, окрім як виплатити, також перерахувати заробітну плату громадянину (стягувачу у виконавчому провадженні), як передумову для її виплати. Якщо позивач не міг виконати цю вимогу з об'єктивних на те причин (відсутність бюджетного фінансування), то обставин стосовно того, чи перерахував він заробітну плату громадянину (стягувачу у виконавчому провадженні) відповідно до вказаного судового рішення суди попередніх інстанцій не з'ясували. Між тим, однією з умов для накладення штрафу відповідно до частини другої статті 75 Закону № 1404-VIII є невиконання рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії, саме з поважних причин.

Висновок судів попередніх інстанцій про те, що позивач не виконав судового рішення з поважних причин ґрунтується на тому, що кошторис прокуратури не передбачає видатків на такі виплати. Проте, відсутність фінансування не може бути перешкодою для перерахунку заробітної плати, адже без такого перерахунку виконати судове рішення в частині виплати заробітної плати позивач не зможе навіть якщо для цього виділять необхідні кошти. Однак, обставин щодо перерахунку позивачем заробітної плати відповідно до постанови окружного адміністративного суду суди попередніх інстанцій в цій справі не досліджували. Вкрай важливою для цього аналізу є сформульована КАС позиція у публічно-правових спорах, згідно з якою виконавче провадження не може бути закінчено, якщо не виконано рішення суду виконання якого гарантується державою.

У справі № 688/2663/16-а²⁶ до окружного адміністративного суду подано позовну заяву про скасування рішення державного виконавця управління державної виконавчої служби про закінчення виконавчого провадження. Спір у цій справі стосувався виконання виконавчого листа виданого міськрайонним судом про зобов'язання управління пенсійного фонду виплатити заборгованість по пенсійних виплатах спадкоємцю. Постановою міськрайонного суду адміністративний позов задоволено. Постановою апеляційного адміністративного суду скасовано постанову суду першої інстанції та прийнято нову, якою в задоволенні позову відмовлено в повному обсязі. Суд апеляційної інстанції, приймаючи рішення про відмову у задоволенні позовних вимог виходив з того, що при винесенні оскаржуваної постанови державний виконавець діяв на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. В ході судового розгляду справи було встановлено, що державним виконавцем були вчинені всі дії, передбачені статтями 75, 89 Закону № 606-XIV, що підтверджується матеріалами справи. КАС, скасовуючи постанову апеляційного адміністративного суду і залишаючи в силі постанову міськрайонного суду, зазначив таке. 01.01.2013 набрав чинності Закон України «Про

---

²⁶ Постанова КАС ВС від 12 грудня 2018 року у справі № 688/2663/16-а <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78565624>

гарантії держави щодо виконання судових рішень», яким затверджено Порядок погашення заборгованості за рішеннями суду, виконання яких гарантується державою.

Відповідно до частини першої статті 2 Закону №4901-VI держава гарантує виконання рішення суду про стягнення коштів та зобов'язання вчинити певні дії щодо майна, боржником за яким є: державний орган; державні підприємство, установа, організація (далі - державне підприємство); юридична особа, примусова реалізація майна якої забороняється відповідно до законодавства (далі - юридична особа). Згідно з частинами другою та третьою статті 4 Закону №4901-VI у разі якщо рішення суду про стягнення коштів з державного підприємства або юридичної особи не виконано протягом шести місяців з дня винесення постанови про відкриття виконавчого провадження, його виконання здійснюється за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду.

Протягом десяти днів з дня встановлення державним виконавцем факту наявності підстав для повернення виконавчого документа стягувачу відповідно до пунктів 2-4, 9 частини першої статті 47 Закону № 606-XIV, крім випадків, коли стягувач перешкоджає провадженню виконавчих дій, але не пізніше строку, встановленого частиною другою цієї статті, керівник відповідного органу державної виконавчої служби подає до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, документи та відомості, необхідні для перерахування стягувачу коштів, згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України, про що повідомляє в установленому порядку стягувача.

На підставі вказаної норми частину першу статті 37 Закону № 606-XIV було доповнено пунктом 18 наступного змісту: «Виконавче провадження підлягає обов'язковому зупиненню у разі надіслання виконавчого документа до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, у випадку, передбаченому частиною третьою статті 4 Закону №4901-VI». На думку суду, аналіз наведених вище норм свідчить про те, що законодавець визначив спеціальні гарантії виконання рішень суду про стягнення коштів з державного підприємства або юридичної особи за рахунок Державного бюджету, а тому під час їх виконання державцем виконавцем протиправно не враховані положення Закону №4901-VI та, як наслідок, передчасно прийнято оскаржувану постанову про закінчення виконавчого провадження.

Варто окремо звернути увагу на спори, які виникали у зв'язку з виконанням рішень ЄСПЛ. У цьому контексті КАС було сформульовано правову позицію, відповідно до якої ненадання стягувачем заяви про виплату відшкодування не є перешкодою для виконання рішення Європейського суду з прав людини та не може бути підставою до закінчення виконавчого провадження у відповідності положень пункту 8 частини 1 статті 49 Закону №606-XIV.

У справі № 826/24889/15²⁷ до окружного адміністративного суду подано позовну заяву про скасування постанови Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України про закінчення виконавчого провадження з виконання рішення Європейського суду з прав людини (одна з позовних вимог). Постановою окружного адміністративного суду, залишеною без змін ухвалою апеляційного адміністративного суду, адміністративний позов задоволено частково, а саме визнано протиправною та скасовано постанову Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України про закінчення виконавчого провадження з виконання рішення Європейського суду з прав людини.

---

²⁷ Постанова КАС ВС від 24 жовтня 2018 року у справі № 826/24889/15 <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77416957>

КАС ВС, залишаючи без змін рішення попередніх судових інстанцій, дійшов наступних висновків. Відповідно до статей 2 та 3 Закону України від 23.02.2006 №3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» (далі - Закон №3477-IV) порядок виконання рішення визначається цим законом, законом №606-XIV, іншими нормативно-правовими актами з урахуванням особливостей, що передбачені цим законом. Виконання рішення здійснюється за рахунок Державного бюджету України. Частиною першою статті 7 Закону №3477-IV передбачено, що протягом десяти днів від дня отримання повідомлення ЄСПЛ про набуття рішенням статусу остаточного Органу представництва: надсилає стягувачеві повідомлення з роз'ясненням його права подати до державної виконавчої служби заяву про виплату відшкодування, в якій мають бути зазначені реквізити банківського рахунка для перерахування коштів; надсилає до державної виконавчої служби оригінальний текст і переклад резолютивної частини остаточного рішення ЄСПЛ у справі проти України, яким визнано порушення Конвенції, оригінальний текст і переклад резолютивної частини остаточного рішення ЄСПЛ щодо справедливої сатисфакції у справі проти України, оригінальний текст і переклад рішення суду щодо дружнього врегулювання у справі проти України, оригінальний текст і переклад рішення ЄСПЛ про схвалення умов односторонньої декларації у справі проти України. Автентичність перекладу засвідчується органом представництва. Державна виконавча служба впродовж десяти днів з дня надходження документів, зазначених у пункті "б" цієї частини, відкриває виконавче провадження.

У свою чергу, частиною другою вказаної статті визначено, що неподання стягувачем заяви про виплату відшкодування не є перешкодою для виконання рішення. Позивачем наголошено на тому, що він не отримував кореспонденції від відповідача в рамках процесу виконання рішення ЄСПЛ у справі «Васильєв та інші проти України» від 13 лютого 2014 р. Колегія суддів КАС ВС погодилась із висновками судів попередніх інстанцій, що саме необізнаність позивача про наявність відкритого виконавчого провадження зумовила невиконання ним вимог частини 1 статті 7 Закону №3477-IV. Факт необізнаності позивача, був відомий державному виконавцю. Однак, жодних додаткових спроб повідомити його про необхідність подання заяви про виплату відшкодування відповідачем вчинено не було. У пунктах 46, 48, 51, 54 рішення від 15 жовтня 2009 року у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (заява № 40450/04) ЄСПЛ зазначив, що від особи, яка домоглася винесення остаточного судового рішення проти держави, не можна вимагати ініціювання окремого провадження з його примусового виконання. Відповідний державний орган, який було належним чином поінформовано про таке судові рішення, повинен вжити всіх необхідних заходів для його дотримання або передати його іншому компетентному органу для виконання. Заявникові не можна дорікати за неподання до державної виконавчої служби заяви чи виконавчого листа для відкриття виконавчого провадження. Право на суд, захищене статтею 6, було б ілюзорним, якби національна правова система держави дозволяла, щоб остаточне, обов'язкове для виконання судові рішення залишалось невиконаним на шкоду будь-якій зі сторін. Ефективний доступ до суду включає право на виконання судового рішення без невинуватих затримок. Саме на державу покладено обов'язок дбати про те, щоб остаточні рішення, винесені проти її органів, установ чи підприємств, які перебувають у державній власності або контролюються державою, виконувалися відповідно до зазначених вище вимог Конвенції.

З урахуванням обставин справи, а також правової позиції ЄСПЛ, КАС ВС визнав правильними висновки судів попередніх інстанцій, що ненадання стягувачем заяви про виплату відшкодування не є перешкодою для виконання остаточного рішення суду та не може бути підставою до закінчення виконавчого провадження у відповідності положень пункту 8 частини 1 статті 49 Закону №606-XIV. Також надзвичайно важливим є питання заміни сторони виконавчого провадження та долання процедурних та казуїстичних проблем, які можуть завадити здійснити заміну сторони виконавчого провадження, якщо для цього існують матеріально-правові підстави.

У цьому контексті КАС ВС сформульовано позицію, відповідно до якої заміна сторони чи третьої особи у відносинах, щодо яких виник спір, (процесуальне правонаступництво) можлива на будь-якій стадії адміністративного процесу, як на стадії розгляду справи так і на стадії виконання судового рішення, яке набрало законної сили, зокрема, і до видання виконавчого листа, і відбувається виключно за відповідним рішенням суду, а не державного виконавця (що стосується заміни сторони виконавчого провадження), незалежно від того виданий судом виконавчий лист на момент звернення із заявою про правонаступництво та чи пред'явлений він (виконавчий лист) до примусового виконання.

У справі № 2-а-3494/11²⁸ до окружного адміністративного суду подано заяву про заміну сторони виконавчого провадження. Ухвалою районного суду заяву про заміну сторони виконавчого провадження задоволено. Постановою апеляційного адміністративного суду ухвалу районного суду скасовано, у задоволенні заяви про заміну сторони виконавчого провадження відмовлено, з посиланням на те, що підставою правонаступництва є смерть громадянина, що був стороною виконавчого провадження за обов'язкової умови відкриття виконавчого провадження. Враховуючи, що заявником доказів на підтвердження факту відкриття виконавчого провадження з примусового виконання постанови районного суду надано не було; відомості щодо відкриття такого в матеріалах справи відсутні, а тому, за висновком апеляційного адміністративного суду, відсутні правові підстави для заміни сторони у виконавчому провадженні. КАС ВС, скасовуючи постанову апеляційного адміністративного суду і залишаючи в силі ухвалу районного суду, зазначив таке. Згідно з частиною першою статті 264 КАС України (у редакції, чинній на момент винесення оскаржуваного судового рішення) у разі вибуття однієї із сторін виконавчого провадження за поданням державного виконавця або за заявою заінтересованої особи суд може замінити сторону виконавчого провадження її правонаступником. Положеннями частини п'ятої статті 15 Закону 1404-VIII передбачають, що у разі вибуття однієї із сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, є обов'язковими тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник змінив. У разі якщо сторона виконавчого провадження змінила найменування (для юридичної особи) або прізвище, ім'я чи по батькові (для фізичної особи), виконавець, за наявності підтверджуючих документів, змінює своєю постановою назву сторони виконавчого провадження.

КАС ВС зазначив, що в контексті наведених положень Закону №1404-VIII виконавче провадження, як завершальна стадія судового провадження, представляє собою процес, який починається з моменту набрання судовим рішенням законної сили і завершується настанням відповідних обставин, передбачених статтею 39 цього закону. При цьому виконавче провадження здійснюється з дотриманням засад верховенства права, за якого кожен з учасників має можливість реалізувати обсяг вимог наданих йому судовим рішенням. До того ж цей закон не пов'язує початок реалізації цих прав з ухваленням державним виконавцем рішення про початок примусового виконання рішення на підставі виконавчого документа, а навпаки, прямо передбачає можливість виправлення невідповідності виконавчого документа вимогам, передбаченим цією статтею, судом за заявою стягувача (абзац другий частини четвертої статті 4 Закону №1404-VIII).

У рішенні ЄСПЛ «Матківська проти України» від 12.03.2009 р. зазначено про те, що судовий розгляд і виконавче провадження - це перша та друга стадії загального провадження, які стосуються тривалості провадження; виконання рішення є другим етапом судового провадження, а також що реалізоване право знаходить свою ефективну реалізацію саме у момент виконання.

---

²⁸ Постанова КАС ВС від 31 жовтня 2018 року у справі № 2-а-3494/11 <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77586424>

Отже, заміна сторони чи третьої особи у відносинах, щодо яких виник спір, (процесуальне правонаступництво) можливе на будь-якій стадії адміністративного процесу, як на стадії розгляду справи так і на стадії виконання судового рішення, яке набрало законної, зокрема, і до видання виконавчого листа, і відбувається виключно за відповідним рішенням суду, а не державного виконавця (що стосується заміни сторони виконавчого провадження), незалежно від того виданий судом виконавчий лист на момент звернення із заявою про правонаступництво та чи пред'явлений він (виконавчий лист) до примусового виконання.

2. Моніторинг судової практики щодо здійснення судового контролю за виконанням судових рішень у порядку статті 382 КАС

Як зазначалось вище, особлива форма судового контролю за виконанням судових рішень встановлена статтею 382 КАС, відповідно до якої за клопотанням учасника справи суд може витребувати звіт про виконання судового рішення від суб'єкта владних повноважень, який має виконати це рішення, а також встановити штраф у разі невиконання судового рішення.

Аналіз судової практики щодо застосування відповідної норми є предметом цього підрозділу. Згідно з інформацією, наведеною в узагальненні судової практики, здійсненому Сьомим апеляційним адміністративним судом²⁹, у період з 03.10.2018 по 03.10.2019 (період, за який проводилось узагальнення) у 779 справах порушувалось питання застосування судового контролю, і лише в 36 справах такий контроль застосовано. Отже, відповідні процесуальні звернення сторін були задоволені менш, ніж у 5 % випадках, які перебували на розгляді судів першої інстанції, які належать до округу, що охоплюється Сьомим апеляційним адміністративним судом (Житомирська, Чернівецька, Хмельницька, Вінницька області). Сам суд у своєму узагальненні пов'язує це з тим, що законодавство регулює аспекти судового контролю як право суду, а не обов'язок.

Водночас аналіз такої практики свідчить про те, що, вбачаючи існування підстав, які можуть зумовлювати дію статті 382 КАС, судді відповідні клопотання задовольняли, або навпаки відмовляли в його задоволенні, не вбачаючи існування таких підстав. У справі № 120/1838/19-а³⁰ за позовом фізичної особи до Головного управління Пенсійного фонду України у Вінницькій області про визнання дій протиправними та зобов'язання вчинити дії, позивач клопотав перед судом зобов'язати суб'єкта владних повноважень подати звіт про виконання судового рішення. У прийнятому рішенні суд відмовив у задоволенні такого клопотання, мотивуючи тим, що не вбачає підстав для їхнього задоволення, оскільки при прийнятті рішення судом не встановлено обставин, які б ставили під сумнів добросовісність дій відповідача в процесі виконання цих рішень. При цьому суд зазначив, що у випадку виникнення таких обставин позивач може звернутися з клопотанням до суду на стадії виконання рішення.

У справі № 120/1039/19-а³¹ визнано протиправним та скасовано рішення виконавчого комітету Немирівської міської ради № 120 від 19 березня 2019 року про відмову фізичній особі-підприємцю у наданні поштової адреси об'єкта нерухомого майна (салон-магазину з продажу промислових товарів), розташованого на земельній ділянці у м. Немиріві. Зобов'язано виконавчий комітет Немирівської міської ради прийняти рішення про б присвоєння поштової адреси об'єкту нерухомого майна (салон-магазину з продажу

²⁹ https://7aac.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Zastasuvannya_proc_norm.pdf

³⁰ Рішення Вінницький окружний адміністративний суд від 29 липня 2019 року <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83292584>

³¹ Рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 20 червня 2019 року <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82751333>

промислових товарів). На підставі положень ст. 382 КАС України зобов'язано виконавчий комітет Немирівської міської ради протягом одного місяця з дня набрання цим рішенням законної сили подати до суду звіт про виконання судового рішення в зобов'язальній частині. Застосовуючи судовий контроль, суд керувався тим, що оскаржуване позивачем рішення порушує його права та інтереси, оскільки тривалий час (понад півтора роки) позивачка намагається присвоїти поштову адресу об'єкту нерухомості, який їй належить, виконавши при цьому усі передбачені законодавством умови. Також, суд звернув увагу, що позивачка вже зверталася до суду щодо оскарження бездіяльності відповідача у присвоєнні об'єкту адреси і судовий захист виявився неефективним.

Ще в одній справі від 07.06.2019³² Хмельницький окружний адміністративний суд розглянув заяву про встановлення судового контролю за виконанням судового рішення в адміністративній справі № 822/1537/16 задовольнив частково, зобов'язав Головне управління ДФС у Хмельницькій області протягом 30 днів з моменту отримання копії ухвали подати до Хмельницького окружного адміністративного суду звіт про виконання судового рішення у справі № 822/1537/16. На виконання вимог ухвали від 07.06.2019 Головне управління ДФС у Хмельницькій області надіслало звіт про виконання судового рішення, у якому вказало, що нарахування та виплата індексації заробітної плати буде проведена не пізніше 19.07.2019. Ухвалою від 12.07.2019 Хмельницький окружний адміністративний суд встановив Головному управлінню ДФС у Хмельницькій області новий строк подання звіту до 01.08.2019. На виконання ухвали суду від 12.07.2019 Головне управління ДФС у Хмельницькій області надіслало звіт про виконання судового рішення, у якому вказало, що позивачці за період роботи з 01.01.2013 по 31.12.2015 включно було здійснене нарахування індексації заробітної плати та 17.07.2019, відповідно до платіжного доручення № 1580, перераховані кошти в сумі 9360,12 грн. Враховуючи викладене суд прийняв звіт Головного управління ДФС у Хмельницькій області про виконання постанови суду від 08.09.2016 у адміністративній справі № 822/1537/16.

Розглядалися та вирішувались клопотання про встановлення судового контролю за виконанням судових рішень і КАС ВС³³. Так, 21.09.2020 до Верховного Суду надійшло клопотання про встановлення судового контролю у порядку ст. 382 КАС України за виконанням постанови Верховного Суду від 30.09.2019. Ухвалою Верховного Суду від 28.10.2020 зобов'язано Головне управління Пенсійного фонду України у Запорізькій області протягом 30 днів з дня отримання цієї ухвали подати звіт про виконання постанови від 30.09.2019.

02.11.2020 Головне управління Пенсійного фонду України у Запорізькій області отримало копію зазначеної ухвали суду, а 02.12.2020 - надіслало до Верховного Суду звіт про виконання судового рішення. За наслідком розгляду такого звіту КАС дійшов переконання, що Головне управління Пенсійного фонду України у Запорізькій області у визначений судом строк виконало постанову Верховного Суду від 30.09.2019.

Установлення судового контролю за виконанням судового рішення здійснювалось і Великою Палатою Верховного Суду³⁴. Так, ухвалою від 20 червня 2018 року задоволено клопотання особи про встановлення судового контролю за виконанням постанови Великої Палати Верховного Суду від 22 травня 2018 року у справі за позовом особи до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про визнання бездіяльності незаконною та зобов'язання вчинити дії задовольнити.

---

³² Ухвала Хмельницький окружний адміністративний суд від 07 червня 2019 року <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82258593>

³³ Ухвала КАС ВС від 21 грудня 2020 року у справі № 310/6279/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93666424>

³⁴ Див. Ухвалу Великої Палати Верховного Суду від 20 червня 2018 року у справі № 800/592/17: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74927343>

У грудні 2017 року заявник звернувся до суду з позовом, у якому просив визнати незаконною бездіяльність Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі - ВККС) щодо ненадання публічної інформації на запит від 18 жовтня 2017 року (скан копій заяв про самовідводи членів ВККС у межах конкурсу до Верховного Суду) та зобов'язати відповідача надати запитувану інформацію.

Велика Палата Верховного Суду постановою від 22 травня 2018 року визнала неправомірною бездіяльність ВККС щодо ненадання публічної інформації за запитом позивача від 18 жовтня 2017 року; зобов'язала ВККС надати публічну інформацію за вказаним запитом з урахуванням обмежень, установлених законом.

За результатами розгляду клопотання про встановлення судового контролю за виконанням судового рішення Велика Палата Верховного Суду зобов'язала Вищу кваліфікаційну комісію суддів України подати протягом трьох місяців з дати прийняття цієї ухвали звіт про виконання постанови Великої Палати Верховного Суду від 22 травня 2018 року.

Отже, аналіз практики застосування статті 382 КАС не свідчить про надто поширене її застосування. Це може бути пов'язано з тим, що використання передбачених нею інструментів здійснюється у тих випадках, коли є ознаки неналежного виконання суб'єктами владних повноважень ухвалених щодо них рішень. Якщо таких ознак немає, то витребування звітів про виконання рішень суди не вважається за доцільне здійснювати. Разом з тим, існування такого інструменту може сприяти забезпеченню засобу правового захисту у випадку неналежного виконання чи невиконання рішення суду.

Висновки та рекомендації

На підставі здійсненого аналізу національних механізмів судового контролю за виконанням судових рішень в Україні, пропонуються наступні висновки та рекомендації:

Висновки

- Відповідно до чинного законодавства, судовий контроль за виконанням судових рішень не є абсолютним, адже такий контроль полягає в судовому розгляді скарг на рішення, дії, бездіяльність виконавця на етапі виконавчого провадження. Суд не може самостійно, за власною ініціативою, контролювати посадових осіб, уповноважених виконувати судові рішення, давати їм доручення, витребувати звіти. Зазначене може бути здійснено винятково в межах процедури розгляду скарг, клопотань учасників виконавчого провадження (ця процедура на сьогодні не існує).
- Певні особливості передбачені в адміністративному процесі. У цьому процесі існує додатковий спосіб, а саме витребування звіту про виконання судових рішень від суб'єкта владних повноважень, а також накладення штрафу у випадку невчинення останнім ефективних дій, спрямованих на таке виконання.
- Належний стан виконання судових рішень залежить значною мірою і від судової практики, яка складається на етапі виконавчого провадження. Завдяки судовій практиці можуть заповнюватись існуючі законодавчі прогалини, а також вирішуватись проблеми інтерпретації законодавства, які можуть виникати між учасниками виконавчого провадження та державним/приватним виконавцем.
- Спори, які виникають на стадії виконавчого провадження є непоодинокими. Проблемними довгий час залишались навіть питання юрисдикції спорів за участю виконавця. Ця проблема значною мірою усунута практикою Верховного Суду, який за час своєї діяльності сформував критерії щодо належної судової юрисдикції таких спорів.
- Моніторинг практики Верховного Суду засвідчив, що завдяки судовій практиці долаються формальні перепони виконаності судових рішень, які зумовлюються

або недосконалим законодавчим регулюванням виконавчого провадження або неоднаковим розуміння окремих нормативних положень.

Рекомендації

- Аналіз практики застосування статті 382 КАС не свідчить про надто поширене її застосування. Це може бути пов'язано з тим, що використання передбачених нею інструментів здійснюється у тих випадках, коли є ознаки неналежного виконання суб'єктами владних повноважень ухвалених щодо них рішень. Якщо таких ознак немає, то й витребування звітів про виконання рішень суди не вважають за доцільне здійснювати. Існування такого інструменту може сприяти забезпеченню засобу правового захисту у випадку неналежного виконання чи невиконання рішення суду. Враховуючи те, що згідно законодавства про судоустрій висновки Верховного Суду враховуються судами нижчих рівнів, доцільно саме у судових рішеннях Верховного Суду здійснити тлумачення статті 382 КАС, тим самими забезпечивши правильне розуміння цього правового інструменту.
- Аналіз практики Верховного Суду засвідчив, що на стадії судового контролю за виконанням судових рішень може здійснюватися сприяння вирішенню проблем, які перешкоджають виконанню судових рішень. Беручи наведене до уваги, доцільно рекомендувати Національній школі суддів України про проведенні курсів підготовки суддів доводити до їхнього відома відповідну практику Верховного Суду.
- Міністерству юстиції України доцільно привести практику виконавців у відповідність до судової практики для того, щоб запобігти порушенням прав учасників виконавчого провадження, які в подальшому відновлюються у судовому порядку.